

YEAR XXVII.

Komentarji

socialni program.

bi podvil lenuharje

...

Roosevelt je in-

longres in javnost, da

socialni program za

kongres, ki bo šele iz

novembra in snide se v

Njegov socialni pro-

gram — sleherni človek

— sleherni človek

dravah mora imeti

stanovanje! — in za-

delavcev proti brez-

ter splošno zavarova-

ratno pokojnino.

se, da te socialne re-

šnje potrebuje za Ameriko,

ne pozna nobene so-

ciologije, vendar zakaj

Roosevelt čakati dve leti

preden najubožnejši slo-

...

drugo pa je: ali bo

konkodača te vrste kaj

ali bo dosegla svoj na-

vlada prišije na ban-

ameriški privatni ka-

...

omenjenih veli-

mora vlada imeti o-

stalne fonde, drugače

načrti le na papirju.

strani pa vidimo dej-

vlada še vedno "oživlja"

privatne finance in

posojili težkih milijo-

mrzjenimi privatni-

li, da jih otaja. Vse

nciranje se pa vrši z

milijonov in mi-

ličijo se dolgovi in

vlada še danes noče

TERORIZIRANJE DELAVCEV PRI WEIRTON STEEL

"Kdor je za stavko, bo ob delo", so bossi povedali delavcem. Enega so ugrabili in pretepli, 116 pa takoj odslovili

Weirton, W. Va. — (FP) — Weirton Steel kompanija je bila med prvimi jeklarskimi družbami, ki je svetu naznanila, da so se njeni delavci izrekli v ogromni večini proti jeklarski stavki. Ni pa povedala, pod kakšnimi okoliščinami so "odglasovali" proti stavki, niti ne, da jih je odslovila 116 takoj, ko so bossom povedali, da so za stavko.

Niti ni družina vest povedala, da je "neko" ugrabil Petra Gregosa, ko je šel ob 12:15 po polnoči z dela. Pete ni namreč svojemu bossu Charlesu Eddyju pravilno odgovoril, ko ga je vprašal, če bo delal v slučaju stavke. Ko mu je rekel, da ne bo delal, ga je Eddy informiral: "Ne boš dolgo v tem kraju".

Vračajoč se z dela, ga je počakala skupina pobojnikov. Neko ga je vsekal po glavi, nakar so ga spravili v čakajoči avto in odpeljali 15 milj iz mesta, kjer so ga pustili v nezavesti na samoti. Okrog šeste ure zjutraj je prišel k sebi in šel do nekega farmarja, ki ga je odpeljal na policijo v Weirtonu.

Policija, ki je bila pomnožena za 200 mož za slučaj stavke, ni podvzela nobenega koraka proti ugrabiteljem. Tudi ga ne bo, ker je mesto, ki šteje 28,000 prebivalcev, popolnoma v rokah jeklarske družbe. Mesto ni niti inkorporirano, nima ne župana in lahko družba počne, kar hoče, ker je absoluten gospodar in "postava".

Tudi če bi mesto imelo župana, bi ne bilo nič bolje. V bližnjem Holiday's Cowu, ki šteje 4000 prebivalcev, je župan toliko olajšal družbi sitnosti, da kar sam deputizira pretepače za slučaj stavke.

Vsakemu delavcu so bossi postavili to-le vprašanje pri "volitvah" o stavki: "V slučaju 'troubila', ali boš delal ali pustil delo?" Kdor je odgovoril, da bo delal, je bil zabeležen, da je glasoval proti stavki in za kompanijsko unijo. "In če si odgovoril, da ne boš delal, so ti takoj povedali, da je to tvoj zadnji dan dela pri Weirton Steel", pravijo delavci. Pri nepristranskem in tajnem glasovanju bi bil izid baš obraten.

Za stavko je družba dobro pripravljena. Najela je več sto izrednih "policajev"—pretepačev in pobojnikov. S streh njenih tovarn že sedaj svetijo močni žarometi, ki ponoči iščejo plazečih se senc po okolici mesta in velike jeklarne.

Finančni polom Nemčije!

Nemčija razglasila šestmesečni moratorij na vse dolgove, tudi na Dawesove in Youngove obveznice

Berlin, 14. jun.—Nemška državna banka je danes razglasila šestmesečni moratorij na vse dolgove v inozemstvu, vključno s Dawesove in Youngove obveznice, katerih večino so kupili Američani. Niti enega pfeniga glavnice ne obresti ne bo plačanega nikomur od 1. julija do 31. decembra 1934.

Beraška plača arkanskih učiteljev

Mena, Ark.—Povprečna letna plača belopoltnih učiteljev in učiteljic znaša v Arkansasu le \$523, zamorskih pa \$291, poročila raziskovalni oddelček Commonwealth delavske šole. Nad tisoč šol je v tem šolskem letu ostalo zaprtih.

Dva diktatorja v gozdu bajonetov v Benetkah

Hitler priletel v Italijo na tri-dnevni "prijateljski" sestanek

Benetke, Italija, 14. jun.—Benito Mussolini in Adolf Hitler sta se danes sestala v vili Pisani zunaj mesta. Hitler je prišel iz Nemčije po zraku in s seboj je pripeljal svojega zunanjega ministra Neuratha ter cel kup pobojnikov. To je njegov prvi korak na tuja tla, odkar si je s pomočjo nacijev prisvojil vlado v Nemčiji. Mussolini ima s seboj svojega podministra zunanjih zadev Suvicha. Konferenca ima trajati tri dni, toda velik del tega časa bodo porabili s ceremonijami in gostijami. Program razgovora dveh diktatorjev je stroga tajnost.

Benetke so zdaj oborožen tabo; mesto je polno fašističnih milicnikov, karabinerjev in tajne policije. Iz Nemčije je prišla cela armada nacijskih špijonov, ki morajo paziti, da se "Fuehrerju" ne zgodi nič zalega. Nihče ne sme blizu vile Pisani, ki je obkrožena z debelimi obroči pušk in bajonetov. Tudi časnikarjem je prepovedan vstop.

Gibanje macedonskih vstajev uničeno

Bolgarski diktator odredil razoroženje macedonske organizacije IMRO

Sofija, 14. jun.—Macedonskega komitaškega gibanja v Bolgariji je konec. Bolgarski diktator Georgijev je odredil, da se enkrat za vselej zatre macedonska revolucionarna organizacija IMRO in njena moč popolnoma uniči. Prebivalcem v hribih južnozapradskega dela Bolgarije, kjer je bilo središče komitašev, je naloženo, da ne smejo več plačati ne beliča davka makedonskim glavarjem; dalje je vlada odredila, da morajo komitaši oddati vse strelno orožje. Razorožitev se je izvršila zadnje dni večidel mirno, le v vasi Beliti je župan Krum Stankov streljal na žandarje, nakar so ga ubili. Vsi vplivni voditelji macedonskih komitašev so morali zapustiti macedonske hribe in se izseliti v vzhodno Bolgarijo.

Bolgarski diktator je tudi razpustil vse politične stranke; vsako strankarsko gibanje je prepovedano. Ustavljeni s obili tudi časopisi, ki so glasila političnih strank. Listi, ki hočejo nadalje izhajati, morajo prositi za dovoljenje, ki pa ga ne bodo dobili, če ne opuste prejšnjega političnega program. Samo v Sofiji je 21 časopisov prizadetih.

Rumunija odslovila ruskega carističnega "poslanika"

Bukarešta, 14. jun.—Peter Kozjev, ki je zadnjih 15 let bival v ruskem poslanstvu in "zaostal" carja, se mora zdaj izseliti. Rumunska vlada mu je včeraj ukazala, naj naredi prostor poslaniku sovjetske vlade.

STAVKA PRISTANIŠNIŠNIH DELAVCEV NA ZAPADU

Bivši unijski voditelj organiziral skebsko unijo. Stavka je še vedno stoodstotna

San Francisco. — (FP)—Največja pristanišna stavka na zapadni obali je še vedno solidna in efektivna skoraj stoodstotno. Pristanišče v Seattlu je zaprto, prav tako v Portlandu.

V San Franciscu, ki je glavno torišče stavke in strategije, se je družbam posrečilo dobiti okrog 500 skebov, ki delajo pod varstvom pinkertoncev in 500 policajev, kar pa nima na plovo nobenega efekta, ker so na stavki tudi mornarji in moštvo na pilotskih ladjah.

V San Pedru in Los Angelesu se sem pa tam premakne kakšna ladja v pristanišče, vendar pa je stavka tudi v teh dveh mestih efektivna; sicer ne tako ko v severnejših pristaniščih, vendar so pa opensaparji v obeh mestih v skrbeh, da ti se ne bodo končno morali podati.

Samo v zalivu San Franciscu je natovorjenega blaga v vrednosti do 130 milijonov dolarjev. To blago je na počivajočih ladjah ali v skladiščih. 63 parnikov je na "počitnicah" v tukajšnjem pristanišču že od začetka stavke, nad mesec dni.

Stavko so pričele čutiti tudi druge industrije. Sladkorne tovarne zapirajo vrata radi pomanjkanja sirovin. Tudi delo pri gradnji mostov bo v kratkem prenehalo, ker nimajo železa—je na ladjah.

S skebarijo poskuša svojo sročiti L. J. Holman, bivši distriktni predsednik unije pristanišniških delavcev. Njega je članstvo bacnilo iz organizacije, ker je blokiral neko stavko. Sedaj je organiziral skebsko unijo ter se ponudil pomolskim in paroplovnim družbam, da je njegova unija pripravljena sprejeti njih pogoje, to je prirediti z delom, sporna vprašanja pa prepustiti arbitraži. Ker ima pa komaj 500 članov, po izjavi stavkarjev, Holman tudi pri delodajalcih ni prišel daleč — vrste stavkarjev so namreč preveč čvrste.

Holman je bil te dni aretiran, ker je streljal na stavkarje. Bil pa je izpuščen. Če bi bil radi sličnega prestopka aretiran kak stavkar, bi bil gotovo obtožen poskušnega umora, Holman pa je obtožen le napada.

Za končanje stavke posreduje v imenu zvezne vlade delavski podtajnik McGrady. Odkar so stavkarji zavrgli kompromisno ponudbo, ker je izključevala glavne zahteve stavkarjev—zaprto delavnico in zvišanje plač—se je McGrady koncentriral na drug kompromis. Njegov novi načrt določa, da pristaniščne posredovalnice za delo prevzame zvezna vlada, delavci in podjetniki pa naj imajo v njih po enega zastopnika.

Podjetniki so temu načrtu naklonjeni, ne pa delavci, od katerih (Dalje na 2. strani.)

Kongres dobil načrt industrijskih odborov

Roosevelt zahteva oblast, da lahko prisili sporne stranke k spravi in jih kaznuje, če se ne bodo pokorile. Na podlagi novega zakona bo vlada odredila in vodila volitve delavskih zastopnikov za kolektivno pogajanje.—Zborovanje jeklarskih delavcev v Pittsburghu

Smešna povest o japonskem podkonzulu na Kitajskem

Izginoli podkonzul, ki je povzročil japonski ultimatum in prihod bojnega brodovja pred Šanghaj, je izginil v samomorilnem namenu

Šanghaj, 14. jun.—Za las je manjkalo, da ni izbruhnila nova vojna med Japonsko in Kitajsko — kitajska vlada je že dobila tridnevni ultimatum in japonske bojne ladje so že namestile topove na tukajšnje obmorsko kitajsko mesto Šanghaj — zaradi japonskega podkonzula Kuramota v Nankingu, ki je zadnje soboto misteriozno izginil. Japonci so takoj zagnali krik, da so ga Kitajci ugrabili in nekam odvedli.

Kitajska policija je iskala podkonzula po vsem mestu in okolici, toda brez uspeha in kitajski vladi je že postalo vroče, ko je japonska vlada zadnji torek poslala ultimatum, da mora biti konzularni uradnik najden nepoškodovan v treh dneh, ako ne, naj se Kitajska pripravi na posledice.

Včeraj so pa našli podkonzula kakih 12 milj od Nankinga. Ves izstradan je prišel k nekemu kmetu in ga prosil vode in jedi. Ko so ga nasitili, je Kuramoto povedal, da je sklenil izvršiti samomor. Njegova vlada ga ni promovirala v višjo službo kakor je pričakoval, zato je zaključil, da umre gladu. Odšel je iz mesta in cele tri dni je ležal na nekem zapuščenem pokopališču. Prazen železodec ga je pa le prisilil, da se je premislil in začel je iskati jedi.

Japonske oblasti — katerih je najbrž sram — so zdaj podkonzula zaprle, kitajski listi pa zbijajo šale na japonski račun.

Zopetni napad na odvetnika Civil Liberties

Brawnley, Cal.—Te dni je tukaj zopet prišlo do napada na zastopnika American Civil Liberties unije. Žrtev je bil sedaj Ernest Befig, odvetnik unije, ki je bil napaden na železniški postaji. Neko ga je vsekal po čelu, da ga je oblika kri, in izginil v gubeči. "To naj ti bo svarilo, da se več ne pokažeš v dolini (Imperial)", mu je zabrusil v obraz, ko ga je vsekal.

Eksekutiva Civil Liberties se je že večkrat obrnila na zveznega justičnega tajnika z zahtevo, naj skrbi za varnost njenih zastopnikov v Imperijski dolini ter enaraira zvezno injunkcijo. Cummings se dozda še ni ganil.

Pittsburgh, Pa., 15. jun.—Dvesto delegatov unije jeklarskih in železarskih delavcev bo danes glasovalo o vprašanju stavke. Splošno mnenje na konvenciji je, da je stavka neizogibna, kajti novi zakon, ki ga pripravlja kongres, pušča vprašanje priznanja jeklarke vprašanje nereseno. Danes govori na konvenciji William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, ki je tudi proti novemu zakonu. Na konvenciji prevladuje progresivni element. Earl J. Forbeck, vodja progresivnega elementa, je izjavil sinoči, da edino oseba Rooseveltova intervencija, ki zamajči jeklarski uniji priznanje, more odvrniti stavko.

Washington, D. C., 14. jun.—Kongres je sinoči dobil načrt novega zakona, na podlagi katerega bo vlada brezobzirno reševala spore med delavci in delodajalci. Roosevelt zahteva, da kongres sprejme ta načrt še ta teden, da bo on lahko diktiral mir v jeklarski industriji in preprečil generalno stavko jeklarskih delavcev.

Roosevelto načrt je predelan Wagnerjev načrt, ki daje predsedniku oblast, da imenuje vladne odbore v vseh industrijah za izravnavanje mezd in drugih sporov med delavci in delodajalci. Odbori so odgovorni predsedniku in on je glavni razsodnik v vseh sporih. Stranka, ki se ne pokori odloku tega odbora, bo kaznovana največ s \$1000 globe ali zaporom enega leta ali z obojim.

Predsednik bo imel po tem zakonu vso oblast, da enforira delavske paragrafe zakona NIRA. Kjerkoli nastane spor zaradi legalnega delavskega predstavnštva za kolektivno pogajanje, bo odbor odredil in vodil volitve delavcev, da si pristojevoljno izvolijo svoje predstavnike.

Ves načrt je bil predložen v formi resolucije kongresu. Republikanska opozicija je takoj izjavila, da nasprotuje temu obveznemu sistemu reševanja industrijskih sporov in bo storila vse, kar bo mogla, da zadrži ali prepreči njegovo sprejetje.

Načrt daje delavcem pravico, da lahko izvolijo kogar hočejo, svojo delavsko unijo ali kompanijsko ali katerokoli osebo, da jih zastopa pri pogajanjih.

Pittsburgh, Pa., 14. jun.—Delegatje organizacije jeklarskih in železarskih delavcev iz vseh krajev Amerike so se sešli danes predpoldne v dvorani Elk's Temple, da izpregovore zadnje besede o konfliktu z baroni jekla. Ogromna večina delegatov ima naročila od svojih unij, da ne smejo sprejeti nobenega kompromisa in glasovati za stavko, če se jeklarske družbe ne podajo. Delegatje progresivne frakcije zahtevajo, da se konvencija zaključi jutri in ura stavke določi na polnoč med petkom in soboto, ako ne bo do tega časa ugodnega odgovora od jeklarskih magnatov ali iz Washingtona. Delegatje "stare garde", h kateri pripada 72-letni predsednik Michael F. Tighe, bodo skušali zborovanje zavleči.

Stavkovni položaj v Butteju neizpremenjen

Butte, Mont.—Po petih tednih stavke rudarjev pri Anaconda Copper Mining kompaniji še ni nobenega znamenja, da se boj bliža koncu. Podati se noče nobena stran. Stavka je čvrsta ko prve dni.

Sušna na srednjem in severnem zapadu. Živina zamaš isče paše in strada. Dež zadnje dni je nekoliko namočil speteno zemljo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zbiranje drave (taven Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta, za Chicago in Cincinatti \$1.50 za leto, \$1.00 za pol leta, za inozemstvo \$2.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cincinatti \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo. Adverting rates: on agreement. Manuscripts will not be returned.

Nezalo za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Umrtil se je z električnim tokom

Chicago.—Anton Aničič, 9136 Burley ave., je bil v sredo zvečer jezen na fantaline, ki so pred njegovim stanovanjem igrali žogo. Igrali so zato, ker je bila baš tam ulična električna žarnica, katera jim je dala dovolj luči. Da ustavi igro, je Aničič vzel kladivo in splezal na steber ter razbil žarnico. Pri tem delu je pa prišel v dotiko z golo žico in padel mrtev na tla. Ubil ga je električni tok. Star je bil 51 let.

Smrt pod avtom

Pueblo, Colo.—Dne 3. t. m. sta se dva mlada rojaka, Anton J. Geršič in John Zobec, peljala v avtu in se prevrnila na ovinku. Geršič je bil na mestu mrtve, Zobec je pa umrl drugi dan. Prvi je bil star 33 let in zapuščal ženo, majhnega otroka in mater, Zobec je pa bil star 27 let in samer. Oba sta bila rojena v Ameriki.

Novi grobovi

Canon City, Colo.—Tu je umrl Frank Ferkul, star 69 let in doma iz Lašč. Zapuščal ženo, sina in hčer.

McGregor, Minn.—Tu je zadnje dni umrl Frank Jakše, star 78 let in doma iz Uršnega sela pri Toplicah. Zapuščal dva sinova, drugega sina v Kanadi in hčer v Clevelandu.

Nova izdaja Adamičevega "Dinamita"

New York. — Prva knjiga Louisa Adamiča "Dynamite" izide v dveh tednih v novi, predelani in povečani izdaji. Cena bo nižja kakor je bila prvi knjigi.

Poroka

Euclid, O.—Tu sta se poročila William Bedenko in Anna Beifuss, ki sta takoj po poroki odpotovala v Californijo. Zenin, ki je bil rojen v Park Cityju, Utah, je član društva št. 450 SNPJ. Bilo srečno!

STAVKA PRISTANIŠNIH DELAVCEV NA ZAPADU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

terih se pričakuje, da ga zavzejo. Oni zahtevajo popolno kontrolo nad temi posredovalnicami, ker bi s tem dobili zaprt delavnico. Po McGradyjevem načrtu bi stroške posredovalnic nosile enako vse tri stranke.

Temu načrtu je naklonjen tudi Joseph P. Ryan, predsednik International Longshoremen asociacije. Zadnje besedo pa imajo člani, ki so Ryanu že večkrat prekrizali račune in ga cenzurirali.

Morala med stavkarji je izborna. Na piketni straži so vsi noč in dan, v dveh šitih po 12 ur. Tudi oskrbo v zvezi s prehrano so dobro organizirali. Njih kuhinja v tem mestu skrbi vsak dan za 1500 stavkarjev. Nekateri dobivajo podporo tudi od mestnega relifa. Prasko med njimi in policijo so pogoste, vendar pa v zadnjih par tednih ni prišlo do večjega spopada ko na primer koncem meseca maja, ko je bilo ranjenih več oseb na obeh straneh.

Ustanovitev delavske šole v Chicagu

Chicago. — Razne unije in socialistična stranka snujejo večerno šolo za delavstvo. Pričela se bo že v tem poletju pod vodstvom višješolske učiteljice Lillian Herstein. Prvitečaj bo poisk v govorstvu. V tečajev pa se odpre v jeseni.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Vesti iz Waukegana

Waukegan, Ill.—Mislim in upam, da boste prebrali moj dopis v Prosveti. Saj je to šele moj drugi dopis za Prosveto, članica Slovenske narodne podporne jednote in naročnica Prosvete pa sem že 15 let.

Nič dobrega ne morem poročati. Suša je velika, ker ni dežja. Delavske razmere so na splošno slabe. Dela je sicer še nekaj, mezde so pa nizke.

Iz starega kraja sem prejela pismo od brata Andreja Gruma iz Rokitne, ki mi sporoča, da mu je požar uničil hišo. Tukajšnji rojaki so se takoj odzvali s prispevki in nabrali vsoto \$66.92. Nabiralec so bili Francis Krainc, Tony Kržič in John Stebly, katerim se najiskrenee zahvalujem, tako nabiralcem kot darovalcem. Anna Krainc (14).

Rojak išče sina

Putnam, Ill.—Sporočam javnosti, da sem pred več leti zgubil sled za sinom, ki bi ga rad našel. Pred nekaj dnevi sem šel v Beorijo, Ill., da bi mi tamkajšnji rojaki morda pomagali pri iskanju. Prosvetlin naročnik mi je svetoval, naj napišem glede tega dopis.

Meseca marca 1915 sva bila s sinom zadnjič skupaj. To je bilo v Chicagu. Od takrat sem večkrat poizvedoval po njem, pa ni nihče nič vedel o njegovem bivanju. Ves moj trud je bil zaman. Pred tremi leti je pa pisal domov, da je pri vojaki. Bil je na Japonskem in na Filipinih. Potem ni spet nobenega glasu o njem. Kakor je omenil, je šel k vojakom leta '15. Takrat sem odpotoval na jug in mi ni bilo znano, da je on šel k vojakom.

Podpisani prosim rojake, ako vedo za sedanje bivanje mojega sina, čigar ime je John Polance, da mi sporoče na naslov: John Polance, Putnam, Ill. Moj sin se je rodil leta 1894 in je prišel k meni iz stare domovine leta 1908. John Polance.

Prepozno ste se zbudili!

Johnstown, Pa. — V Amerikanskem Slovincu sem čital dopis iz Johnstowna, Pa., v katerem Matija Ključevšek na široko piše o tukajšnjih "Greinerjih" ter ji skuša predelati v Slovincu. Tó sicer ni nič slabega, in Matija bo opravil dobro, koristno, narodno delo, ko bo odpravil "Greinerje", katerih je najti največ med njegovimi pristaši. Toda Matija je šel v svojem navdušenju predaleč ter zapisal med drugim tudi tole: "Dokler niso prišli k nam slovenski frančiškani, širša ameriška javnost sploh ni vedela, da sploh živi slovenski narod med njimi. Imeli smo seveda takozvane naprednjake in svobodomiselece, niso pa še toliko napredovali, da bi vedeli oziroma niso imeli poguma. Zato je seveda treba tudi narodne zavesti in javno povedati, da smo Slovinci".

Sicer smo navajeni Matijevih klobasarij (pretiravanj), toda zgoraj citirano je pa vseno le preveč debelo "zapiljeno". Zdi se mi tudi, da tega dopisnika A. S. zapuščal spomin, zato ne bo skodovalo, ako mu navedem par dokazov, da so se tukajšnji napredni Slovinci zavedali svoje narodnosti in to dosti preje, predno so si rimski kutarji napravili "gnezdo" v Johnstownu.

Leta 1915, torej pred 19 leti je napredna skupina tukajšnjih Slovinccev ustanovila hranilnico in posojilnico, Inkorporirana je bila 9. marca 1915 pod imenom Slovenian Savings and Loan

Association. Ta ustanova posluje še danes pod istim imenom, torej Slovenian, in je kot bižniško podjetje znano med Amerikanci precej bolj kot na primer "Lurska kapelica pri Mali Tereziji".

Leta 1916 je bilo tukaj ustanovljeno samostojno podporno društvo. Inkorporirano je bilo 3. maja 1917 pod imenom Slovenian Fraternal Independent Beneficial Society. To društvo posluje že 18 let in je znano tukaj vsem (tudi Američanom), ki se za take stvari zanimajo; Matija menda ni med njimi.

Leta 1920 se je tukaj ustanovila Zadrúžna prodajalna. Inkorporirana je bila pod imenom Slovenian Cooperative Association. Zadruga je poslovala osem let in kot bižniško podjetje je bila dobro znana Američanom v Johnstownu. Napredni in svobodomiselni rojaki so imeli v gočum (Matija ga jim zanika), da so dali na prodajalno velik napis Slovenian (ne "Greiner"). Matija menda ni nikoli videl tega napisa.

Istega leta (1920) so Slovinci iz Moxhama in Lorain Bora zgradili Delavski dom in ga dali inkorporirati z imenom Slovenian Workers' Home.

Iz tega je razvidno, da je dopisnik A. S. prišel 15 do 20 let prepozno s svojimi nasveti, oziroma svojimi priporočili, da moramo javno povedati, da smo Slovinci, ne bi bilo treba, kajti dokazi so tukaj, da so se tukajšnji Slovinci zavedali svoje narodnosti ter javno naglašali svoje ustanove s Slovenian že takrat, ko so razni fratri in patri, katerim se sedaj hoče dati kredit za to, še trgali hlače po kloveh v ljudskih solah. John Langerholc, št. 82.

Žensko delo v kitajski tekstilni industriji

Izrabljena kitajska žena

Mednarodni urad dela poroča: V zadnjem času je bilo v kitajskih časopisih objavljenih več člankov o delavskih razmerah žen v velikih industrijskih centrih, kakor Šanghaj, Tientsin in Vusic, iz katerih se precej jasno zrcalijo dejanske delovne razmere žen v kitajski industriji. Po teh člankih traja v splošnem delovni čas najmanj deset ur. V svilni industriji v Šanghaju znaša povprečno delavnik deset ur in v Vusicu 12 ur na dan (od 6. ure zjutraj do 6. ure zvečer) z enournim opoldanskim odmorom. V pavolni industriji v Šanghaju in v drugih industrijskih obratih traja delovni čas 12 ur; delavci morajo v splošnem priti četr ure pred 6. uro v obrat. V nekaterih primerih nimajo niti časa, da bi se ned kosilom odpočili, marveč morajo použiti svojo hrano kar med delom. Tudi v drugih industrijskih panogah traja delovni čas povprečno 12 ur. V sezonskih industrijah se giblje delovni čas v mrtvi sezoni med 4 in 7 urami in v najboljši sezoni pa med 12 in 15 ur na dan. Žene imajo pravico mesečno do dveh dni dopusta.

Mezde so v posameznih industrijah in poklicih izredno različno visoke. V svilni tkalnici v Šanghaju znašajo na dan 35 centov (okoli 6 Din) in v tobačni industriji do 90 centov. V Tientsinu so mezde slabše. Spretna delavka utegne tam zaslužiti 70 akroy na dan. Povprečna dnevna mezda znaša 50 centov. V

predilnicah (tkalnicah) se mezde obračunavajo mesečno in znašajo od 4 do 30 angleških šilingov mesečno. Polovica delavk prejme povprečno mezdo 13 šilingov. Pogostoma so mezde v obmorskih krajih nižje kakor v notranjosti dežele.

Ker učinkovite zakonodaje o ureditvi delovnih pogojev ni, se malokdo briga za zdravje delavk. Tovarniški prostori so redoma prenapolnjeni, prezračevanje in razsvetljava slabo. Predelavci in predelavke delavke strogo nadzirajo, jih prepejajo in kaznujejo z globami v znesku enega ali dveh dnevnihih zaslužkov, ali celo z odpustom. Žene prinašajo prav pogostoma dojenice in otroke s seboj v tovarne. Dojenice položne na tla, pod svojimi delovnimi prostorom ali pod stroj, pri katerem mati dela, dočim se dve in triletni otroci igrajo med stroji v tovarni. V nekaterih boljše upravljanjih tovarnah je urejen poseben prostor za dojenje, kamor prinašajo sorodniki dojenice. Čas za dojenje je pa odmerjen tako kratko, da dojenca ni mogoče nadojiti. Matere jemljejo večinoma tudi hrano v tovarno, ki si jo pogrevajo potem na parnih kotlih in strojih. Poizkušalo se je tudi izboljšati delovne pogoje delavk. Tako so nekatere tovarne uredile posebne jedilnice, druge dajejo brezplačno kuhan riž ali vroč čaj delavkam za kosilo.

Stanovanjske razmere so vzhodnim razmeram primerno slabe. Večina delavk je tudi pre slabo hranjenih. Pogostoma morajo že ob pol petih zjutraj vstajati, da skuhaajo jed. Njih zajtrk je večinoma soljena zelenjava in nekaj riža; opoldan jedo riž s kosom osoljene ribe ali zelenjavo, kar jemljejo kar s seboj na delo. Po zaključku dela so navadno preveč utrujene, da bi si še enkrat kuhale večerjo, tako, da obstoja ta le iz kitajskega kruha, ki je podoben suhorju. Prehranjevalne razmere žen, ki opravljajo nočno delo, so v splošnem še neugodnejše.

Mednarodni urad dela objavi še nadaljnja poročila o ženskem delu na Kitajskem v svojem poročilu.

KOLIKO BESED GOVORIMO? Neki angleški statistik je izračunal, da ima angleščina več ko 400,000 besed. Toda ni ga človeka na zemeljski obli, ki bi vse te besede poznal. Najmanjše besedišče imajo angleški poljedelci; statistik jim prizna samo 400 besed. Najbrže to ne bo čisto držalo, vsekako bo prenikzo. Ta cennitev je utegnla biti točna pred sto leti, dandanašnji pa bere angleški kmet časnike in posluša radio, tako da je njegov besedni zaklad najmanj štirikrat tolikšen, kakor ga je imel njegov ded. Kvalificirani delavci razpolagajo že z dosti obširnejšim besediščem: 5000 besed, pravi statistik. Duhovniki, odvetniki in zdravniki pa rabijo okoli 10,000 besed. Posebno medicinci vedo dosti besed, saj morajo poznati nič toliko latinskih izrazov: vedeti morajo latinska imena 433 mišic, 103 žil privodnic, 707 arterij, 500 pigmentov, 295 strupov, 109 različnih oteklin in bul, 700 načinov preiskovanja, več ko 200 bolezní in okoli 1030 različnih bacilov.

Največji besednjak pa ima po statistikovi sodbi žurnalist. Zakaj njegovo delo ga spravlja dan za dnem na vsa področja življenja, v vse poklice, v stike pride z vsemi plastmi prebivalstva, in zato je razumljivo, da je njegova besedna klaviatura najboljše nejša. Pa še med časnikarji ga ni, ki bi vedel več ko 20,000 besed.

Civil Liberties zahteva akcijo od Hornerja

Governerja urgira, naj enforsira zakon o civilnih svobodščinah v južnem Illinoisu

Springfield, Ill.—(FP)—Governer Horner, vsi člani državne zbornice in drugi funkcionarji v raznih okrajih so od eikaške postojanke Civil Liberties unije prejeli zahtevo, "naj prečitajo zakon o civilnih svobodščinah ter prenehajo z motenjem svobode govora in zborovanja."

Od governerja Hornerja unija tudi zahteva, da ta zakon enforsira v okrajih, kjer oblastem ni poznan, oziroma teptajo po njem ter smatrajo sebe nad zakoni.

Ta zahteva izvira iz incidenta v Taylorvillu, kjer sta župan in podšerif preprečila javni shod s plinskimi bombami in aretirala Thomasa in Andersona, ter iz nasilja v Nokomisu, kjer je fašistična drhal pod vodstvom "postave" navallala na organizirane brezposelne ter jih pri demonstracijah nagnala na vse štiri vetrove, 11 članov pa aretirala. Za te aretirance je okrajni sodnik določil \$87,000 varščine v gotovini! Iznana sta bila iz Nokomisa tudi dva odvetnika International Labor Defense.

"Javni uradniki v teh mestih so se menda oprjeli ideje, da so nad ustavo države in dežele ter da lahko ignorirajo civilne svobodščine in pravico do svobode govora in zborovanja, ki je garantirana vsemu prebivalstvu, povsod, kjer se ne strinjajo z govornikom. Očividno so mnenja, da obstoje civilne svobodščine le za močne in vplivne, ne pa za nižje sloje," pravi Civil Liberties governerju Hornerju.

Kalifornijske oblasti ugrabile 200 stavkarjev

Preganjali so jih iz okraja v okraj ko živino. Dvojna preiskava

San Francisco.—(FP)—Okrog 200 poljedelskih delavcev in njihov otrok je bilo ugrabljenih v Brentwoodu, kakih 50 milj vzhodno od San Francisca, ker so zahtevali večje plače pri obiranju in konzerviranju marelic. Ugrabile so jih okrajne oblasti in državna policija.

Najprvo so jih v Brentwoodu zaprli v staje, nakar so jih po dneh izgnali iz okraja na sličem način ko po "divjem" zapadu gonijo živino s pašnika na pašnik. Kakor hitro je ta človeška "čreda" prestopila okrajno mejo, so jih tirale naprej okrajne oblasti dotičnega okraja. In to preganjanje še ni končano, ker "rdečkarjev" nikjer ne marajo. Krmijo jih tudi slično ko živino—če dobe kaj, je dobro, če nič, pa tudi prav.

Z njimi postopajo slično kakor so lansko leto proti poljedelskim delavcem pod vodstvom komunistične poljedelske unije. Ugrabljeni so člani ali pa pripadniki Cannery Workers unije, ki je včlanjena pri Ameriški delavski federaciji. Kljub temu jih pa oblasti in delodajalci smatrajo za "rdečkarje".

Trinajst vodilnih "rdečkarjev" te unije je bilo aretiranih in pridržanih v zaporih mesteca Martineza. Med temi je tudi J. B. Nathan, organizator. Ostale so naložili na vozila ter jih v spremstvu 100 "možev postave" pričeli tirati iz enega kraja v drugega. Kamor so prišli, so jih pognali naprej.

Nacijski nož, ki ga ka je bil najden na cesti po Hitlerjevih pristašev z niki v New Jerseyju.

Tukajšnji centralni svet se je obrnil na državno federacijo, kateri, naj zadevo preišče in me legalne korake prot nasilju javnih oblasti.

Preiskavo je odredil vi governer Merriam, ki pa le aktivnosti državne, ki, katera bi se po zakonu rala brigati le za cestni po deželi. V tem ugraje sodelovalo 20 državncajev. O Merriamu tudjo, da namerava nasto farmarskim "vigilantom" ječnikom, ki postopajodelskimi delavci po svojvi. Pa menda ne bo pker je Merriam rekel, dbriga za piketne pravice je to "biznis krajevni

Socialna požitrov in socialna prav

Nič novega ne povpravimo, da je dobrprav isto kakor požitroSistem družbe je rodilzlo, bedo. To zlo hočemoljati z dobrotelostjo, tvovalnostjo, to je vbi in isto, ker oboje gre pna račun tistih, ki imasrea ali pa se hočejo izdobrotelostjo. Sočutilso pa navadno neimoviti grabežljivi ljudje, nedroboce, da jim nihčeočitati trdosčnosti. Ndaruje od svojih prejemimetja, recimo, en odstčim imoviti morda ne tinko tega. To je običiatem primeru je pa dobnali požrtvovalnost v socimene prostovoljna. To je brodelost ali požrtvovalker vsak individij sam svoj moralni kvaliteti, žrtvoje.

O požrtvovalnosti in nosti tu ni mogoče večker gospodarski sistemlaga neprijetna bremetabednim slojem.

Seveda je mnogo odtega, kako kdo umepravičnost. Mi, na prrazumemo tako, da jepravično le, če se potredele manjkajoča dobroljejo tam, kjer so.

Nikakor pa ne odgovmoralni, da ostanejo nadoobra nedotaknjena, dbednim ljudem povečatem, ker so prisiljeni od svojega že itak premkosa kruha še del svojpinom.

To bi bilo odkritost, istotako zadostoval, ki bi se taj socialni kriv

Demonstracije brezposelnih delavcev pred mestno hišo v New Yorku.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Pri ognju sedeč, komolce uprte ob mizo in nos tičeč v krožnik, je Bouteloup, širokopleč, debel in miroljuben fant, že zmerom mlad za svojih pet in trideset let, izdelaval ostanek govedine; njemu nasproti pa je stal mali Ahil, Filomenin prvi otrok, ki je bil že v tretjem letu, ter strmel vanj z moledujočim izrazom kakor požrešna žival. Najemnik, zelo nežen človek z veliko rjavo brado, mu je zdaj pa zdaj vtaknil kos mesa v usta.

— Čakaj, da jo osladkam, je dejala Levaque-ovka in vsula sladkorno sipo kar v kanglico.

Šest let starejša od njega, je bila strašno grda in zdelana, nedrži so ji visela do trebuha, trehuh pa do stegen, obraz je bil ploščat in porasel s sivkastimi dlakami, a zmerom je bila skušnjava. Kakopak, da si jo je bil osvojil, ne da bi jo bil prej kaj pobliže ogledal kakor svojo juho, ki je v njej našel lase, ali pa posteljo, katere perilo je bilo po tri mesece v rabli. Vsteta je bila v oskrbo in mož je večkrat ponavljal, da brez čistih računov ni dobrega prijateljstva.

— Tak, to ti moram povedati, je nadaljevala, da so sinoči videli Pierronko hoditi okrog "Vasi svilenih nogavic". Gospod, saj ga poznaj, jo je čakal za Rassenneurjem, potem pa sta šla skupaj ob prekopi... Čedno, kaj? Poročena ženska!

— Zlomka! je dejala Maheujka, dokler Pierron še ni bil oženjen, je vlek el paznika za nos, zdaj pa se bolj, ko mu daje ženo naposodo.

Bouteloup se je zakrohotal in vrgel Ahilu košček namočene kruha v usta. Obe ženi sta se še dalje tešili na Pierronkin naslov, češ, koketa je, nič lepša od drugih, ki se ves dan suče pred zrcalom, se umiva in maže s pomadami. Sicer je pa to moževa stvar, če mu takšno blago po volji. Nekateri možki so že tolikanj častihlepni, da bi predstojnikom ali brisat zadnjice, samo da bi jim oni rekli "hvala". Prekinila ju je šele soseda, ki je prinesla devetmesečnega črvička, Desirejo, zadnjega Filomeninega otroka. Filomenka, ki je kosila kar v separaciji, si je bila izgovorila, da so ji nosili otroka, pa je za trenotek sedla na kup premoja in ga podojila.

— Svoje ne morem pustiti niti za hip same, takoj se dere, je rekla Maheujka, oziraje se na Estello, ki je zaspala v naročju.

Toda ni ji uspelo, da bi se bila izognila temu, kar je že nekaj časa brala iz Levaque-ovkinih oči.

— Slišiš, pa bi se res morali pobrigati, da se reč konča.

Sprva sta se bili obe materi brez ovinkov strinjali, da se otrokoma ni treba poročiti. Če je hotela Caharijeva mati kolikor možič dolgo prejemati sinovo mezdo, se je tudi Filomenina upirala misli, da bi se odrekla hčerini plači. Nič se ne mudi, poslednji je bilo celo ljubše, da obdrži otroka, dokler je bil en sam, a odkar je ta doraščal, jedel kruh, in ko je prišel še drugi, je uvidela, da je na škodi in je začela z vso silo delati na poroko kot žena, ki noče doplačevati iz svojega.

— Caharija je odslužil vojake, je nadaljevala, nobenega zadržka ni več... Tak kdaj?

— Počakajmo boljših časov, je odvrnila Maheujka v zadregi. To so sitne reči! Kakor da nista mogla počakati, da bosta poročena, pa naj bi potem tičala skupaj!... pri moji veri, veš, Katarino bi zadavila, če bi izvedela, da je naredila takšno neumnost.

Levaque-ovka je skomignila z rameni.

— Nikar no, tako bo z njno, kakor je z drugimi.

Bouteloup je pretaknil mirno, kakor da je

doma, kuhinjsko omaro, išoč kruha. Sočivje za juro, krompir in luk, se je valjalo napol olupljeno od enega konca mize do drugega, desetkrat ga je bila že med tem večnim opravljanjem vzela v roke in ga spet odložila. Spet se ga je bila pravkar lotila, pa ga je vnovič spustila iz rok in se postavila k oknu.

— Kaj pa je to... Lej no, gospa Hennebeaujeva z neko gospodo. K Pierronki gredo.

Na mah sta jeli obe spet udrihati po Pierronki. Oh, to je stara pesem: če je družba razkazovala ljudem kolonijo, jih je naravnost peljala k Pierronki, ker je bilo tam snažno. Tistih istorij z višjim paznikom jim prav gotovo niso pripovedovali. Človek ima lahko vse čisto, če ima ljubimce, ki zaslužijo po tri tisoč frankov, stanovanje, kurjavo, potem pa še darila. In če je čisto na zunaj, pa ni tudi na znotraj. In ves čas, dokler so se tuji mudili pri nji, sta jo tako obirali.

— Že odhajajo, je rekla naposled Levaque-ovka. Malo gredo naokrog... Lej no, draga moja, mislim, da gredo k tebi.

Maheujko je spreletel strah. Kdo ve, ali je Alzira otrla mizo z gobo? In juhe najbrže tudi ni kuhala! Zajecjajala je "na svidenje" in jo odkurila; ne da bi se ozirala na levo ne na desno, je pohitela domov.

A doma se je vse bleščalo. Ko je Alzira videla, da se mati ne povrne, si je opasala junjo in se lotila pripravljati juho. Na vrtu je napulila zadnjega luka, natrgala kislice in pazno otrebila zelenjavo, hkratu pa grela v velikem kotlu vodo za kopel možkim, ki se bodo vrnili. Henri in Leonora sta bila slučajno pridna, ker sta bila vsa zaposlena s tem, da sta trgala star koledar. Oče Bonnemort je molčal in kadil svojo pipo.

Se preden si je Maheujka oddahnila, je gospa Hennebeaujeva potrkala.

— Saj dovolite, kajne, dobra gospa?

Bila je visoka, plavalasa in v bujni zrelosti svojih štiridesetih let nekoliko okorna; smehljala se je s prisljano ljubeznivostjo, ne da bi preočito kazala bojazen, da si ne bi pomazala svilene spreminjaste obleke in črnega žametnega plašča.

— Vstopite, vstopite, je ponavljala svojima gostoma. Nikakor ne motimo... Kajne, kako je tudi tukaj čedno? In ta poštena ženska ima sedem otrok! Vse družine pri nas so takšne... Povedala sem vam že, da jim oddaja družba stanovanja po šest frankov na mesec. Velika izba v prizemlju, dve sobi zgoraj, klet in vrt.

Gospod z odklikovanji in dama v kožuvinastem plašču, ki sta bila osorej izstopila iz pariškega vlaka, sta odpirala oči in z obrazov se jima je brala osuplost nad rečmi, ki so bile zanj tulikanj nove in tuje.

— In še vrt, je ponovila dama. Tukaj bi se pa res živelo, to je razkošno.

Dajemo jim premoža več ko ga pokurijo, je nadaljevala gospa Hennebeaujeva. Zdravnik jih oblika po dvakrat na teden; in kadar so stari, prejmejo pokojnino, čeprav se jim od mezd ničesar ne odteguje.

— Idila! Prava Indija Koromandija! je vzklikal gospod ves očaran.

Maheujka je hitela ponujati stole. Dami sta se zahvalili. Gospe Hennebeaujevi je reč že presedala. Za trenotek je bila vesela, da se more v dolgočasju svojega samotarstva razvedriti v vlogi razkazovalca živali, a takoj se ji je uprl ta pusti vonj po siromaštvu kljub izbrani čistoči hiš, ki si jih je drznila prestopiti. Sicer pa je le ponavljala obrabljene puhlice, ne da bi se kdaj kaj več zmenila za to delavsko ljudstvo, ki je garalo in trpelo v njeni bližini.

(Dalje prihodnjé.)

gevih. V njegovi pisarni v vojašnici. Hotel je imeti odraščalo hajo, za nekega prijatelja na Francoskem, zoologa. Nu, moj posel je to, gospod, in od tega živim. Prinesel sem mu hajo. In moral sem mu objubiti, da ne bom živi duši črnil o tem, zakaj pošiljanje tako nevarnih živali po pošti je strogo prepovedano, Deronge je pa hotel kako poslati na Francosko pod nedolžno označbo "živih kameleonov".

Spravil sem hajo v košaro in jo nesel Derongeu v vojašnico. Dvajset frankov mi je plačal zanj. Gotovo si že uganil, gospod, kaj je stotnik napravil z živaljo. Stanoval je v akacijskem gozdu blizu ribnika, v hišici, kjer zdaj živi angleški slikar. Daleč od drugih hiš in tik gostega grmičja, ki sega tja do srede Džebel-Zebage. Tam je dosti kač, tudi nekaj haj sem na tistem kraju že ujel. Prav lahko bi bilo mogoče, da bi bile katero izmed njih privabile miši in podgane in da je prišla v hišo. Angleški slikar je bil šele pred kratkim odkril neko aviceno pod preprogo v svoji sobi.

Allah pošlja ljudem srečo in nihče ne ve, zakaj se zdaj odloči za črno, drugič za belo. Neke haja se je priplazila v posteljo madame Derongeve, toda žena še ni ležala v njej. Sedela je pri radiu v salonu, le mala Jeanne je bila legla v njeno posteljo. Mala je rada ležala pri materi. Tako jo je kača uklala.

"Ježeš, saj to je..." sem planil pokoncu.

"Kizmet, doktor, kizmet". Mehmet Šir je razžirnil roke kakor star prerok. "Takrat sem v drugo prišel k Derongeu. Pritekel je k meni, rjovel in vpil, preklinjal sebe in črno Gilberto in se zaklinjal, da bo — nu, kakor zdaj živi: v majhni garniziji v domovini v miru z ženo. Toda povedal ni, da je položil hajo v posteljo; vzlic temu je bilo dobro, da je imel opravka samo s starim Mehmetom Širom. Kdo drugi bi bil prišel pri njegovem zmešanem govorjenju na vse mogoče misli. Mehmet Šir pa se zna napraviti gluhega, ako česa ne sme slišati.

Garnizijskega zdravnika ni bilo pri roki, že dva dni je bil v Biskri na neki konferenci. Nu, objubil sem Derongeu, da bom otroka ozdravil".

"Kaj razumeš o zdravništvu, Mehmet? Ugriz haje je skoraj brez izjeme smrtonosen, serum proti njemu pa nimaš".

Mehmet Šir je odprl zabojo, spretno prijel Urejevo kačo za vrat in jo stisnil, da je odprla žrelo. Kakor opal sta srepela njena dva strupna zoba.

"Vidiš, doktor, to je smrt. Zadnji drobni mali zobčki so nedolžni. Z njimi kača samo zgrabi svoj plen, kadar ga požira".

Vrgel je hajo v zabojo in vzel iz neke škatlje črn kamen, luknjičavo gmoto, ki je spominjala na žgano rogovino.

"Napravil sem svoj drugi obisk pri Derongevih. Jeanne je imela na levi nogi dva majhna ugriza in nanju sem položil tale kačji kamen. Alah je hotel, da otrok ozdravi".

"Slišal sem že o teh kamnih. Toda da bi res pomagali—?"

Skomignil je z rameni, toda na vprašanje ni odgovoril.

"Potem sem šel še v tretje k stotniku. Haja je bila v splošni zmedbi ušla in nihče ni vedel kam. Štiri dni nato je prišel stotnik Deronge ves v strahu k meni; videli so hajo, kako je izginila tik hiše v mišjo luknjo. Pri Derongevih je bilo spet mir kakor nekoč. Smrt, ki je plaval nad otrokom, je bila močnejša od demona strasti, prošnja za premostitev v domovino je bila že odšla v Pariz, in mademoiselle Gilberte ima drugega prijatelja. Le haja v hiši in na dvorišču, kjer se je rešena Jeanne igrala — le to je plavalo ko senca starega greha nad pokojem. Deronge me je rotil, naj žival ujamem. Prišel sem s piščaljo in zapiskal melodijo kačjega čara".

"E, Mehmet, zdaj me pa vlečeš. Saj oba dobro veva..."

"Da kače slabo slišijo, že res. Toda kupčija je kupčija, in ljudem je treba pustiti vero, da čarobne pesmi kače ukrote. Toda prav tako veš, da imajo kače zelo dober vonj. Prinesel sem bil s seboj mrtvo podgano, jo položil tja, kjer je moje izurjeno oko domnevalo najboljše skrivališče kač, ob zidu kraj kuhinje,

Nov način piketiranja v bližini zabavišča Nathan's na O Islandu pri New Yorku, ko je sodišče prepovedalo stavkovne že na otoku.

kjer je tudi ponoči prijetno toplo. Čez kake pol ure je haja prišla in pograbil sem jo".

Začel je računati na prstih. "Dobra kupčija je bila, haja dvajset, pomoč pri Jeanni sto, zopetno vjetje kače dvajset, in kačo sem vrhu tega še obdržal, zakaj Deronge je ni hotel niti videti več, in prav je bilo tako. Zakaj bila je prav tista haja, ki sem mu jo bil prodal. In če bi jo bil preiskal, bi bil videl, da sem ga pri prodaji oslepil in da mu nisem prodal polnovredne živali".

"Kako?"

"Tedad se je modri Mehmet Šir nasmehnil. "Ker mi je Alah dal, da znam brati v srcih ljudi. Ker sem pri priči vedel, čemu Deronge kako potrebuje. In ker sem ji bil prepelj oba strupna zoba izdri".

"Kaj pa je vaš podnajemnik?"

"Izumitelj."

"Kaj pa izumlja?"

"Zmeraj nove izgovore, kadar je terjati za najemnino."

KNJIGE S. N. P.

Pri Prosveti oziroma Knjižnici SNPJ imamo na rokah kaj dobrih knjig in če katero naročiti, sedaj je čas za to. Ameriški Slovenec, stane... Slovensko Angleška Slovnica... Zjedalci... Zakon Biogenesije... Pater Malaventura v kabaretu... Jimmie Higgins... Hrbenica, igra... Med brati, igra... Denar in naročilo pošljite na...

PROSVETA
2657 S. Lawndale Avenue

DA USTREŽEMO NEKATRE ČLANOM

ki so želeli naročiti si po ceneni knjigo THE NATIVES TURN, katero je spisal L. mič smo jih naročili še (50 deset knjig. Torej sedaj z vašim naročilom predno ga poide. Z naročilom pa tudi Money Order \$2.00 knjiga stane z poštnino Naročnila pošljite na PROSVETA, 2657 S. Law Ave., Chicago, Ill. — Godina, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta iste edne, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročniku. Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto in tino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list prodraž za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00	Za Cicevo in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačiti 60% soto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo listum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priročeno pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina št.....

Vaslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. družina št.....

3)..... Čl. družina št.....

4)..... Čl. družina št.....

5)..... Čl. družina št.....

Medo..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S. N. P.

SPEJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča del

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čas knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE

S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA

V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskars

Cene umerne, unjako dajo prva vrsta

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon: Beckwith 4904

Chicago, Ill.

Član se dolo na željo tudi vse ustrezne podatke

GLUMAČ IN KAČA

Novela

Mehmet Šir je bil glumač in je na trgih v oazah razkazoval plesočo Urejevo kačo (Naja hale). Prav za prav je bil zelo skromen zaslužek, toda Mehmet Šir je znal še druge reči. Vse življenje mu je potekalo med živalstvom Severne Afrike, in to mu je moralo že nekaj nesti, drugače ne bi imel denarja v francoski narodni banki v Alžiru. Mehmet Šir je lovil za evropske živalske trgovine kače in kuščarje, gatil živali in jih prodajal tujcem v oaznih hotelih; žive kameleone je prinašal kakor dragocene redke cvetove zasakane s krepilji na vejicah, in za lov na gazele in šakale je bil stari Arabec imeniten vodnik.

Mehmet Šir me je že dolgo poznal; dejal je, da me ima rad, ker sem mu časih poslal kakšno knjigo iz Evrope. Francoski je zelo dobro govoril, pisal in bral; kaj rad je pripovedoval o neki knjigi, ki jo je nekoč napisal o plazilcih svoje domovine. Zelo pameten mož je bil stari Mehmet Šir in je dobro poznal ne samo kače, nego tudi ljudi.

Pogladil si je svojo kozjo brado in spustil nedolžno kačo, ki se je z njo igral, nazaj: zabojo in poveznil čeznjo pokrov iz žic-

ne mreže. V zaboju je ležala zraven kuščarja in dveh rogatih kač še velika temna kača, ki se je sunkoma vzravnala in zasikala. Bila je haja, kača tiste vrste, s katero so Mojzes in Faraonovi svečeniki pokazali izpremenitev kače v palico; če namreč to kačo stisneš za vrat, odvečni ko les. S to kačo se je tudi Kleopatra zastrupila.

"S to hajo bi bil stotnik Deronge umoril svojo ženo, če ne bi..."

Mehmet Šir si je spet pogladil svojo redko bradico in se nasmehnil, kakor da bi vedel nešteto reči, ki so drugim smrtnikom prikrile.

"Stotnika Derongea nisi poznal, doktor? Seveda ne, ko si prvič prišel sem, je bil že premečen. V majhno garnizijo na južnem Francoskem. Tam se bo gotovo izpametoval; tu je imel tropsko mrzlico kakor toliko drugih, ki služijo v oazah. Tudi predolgo je bil sam, pa mu je postalo dolgčas. In razen tega je imel hotelir mlado poslovdoko, ne, ni bila natakarcica, temveč izobražena gospodična, ki je napravila trgovske šole in govorila štiri jezike. Isker črn hudček. Ljubezenske istorije—ola."

Mehmet Šir je zaničljivo skomignil z ramami. Mumificirani, od samuma izsušeni stavec pač ni imel dosti smisla za odnosaje

med možkim in žensko. Tudi nisem pričakoval, da bi mi kaj več povedal o stotniku in gospodični Gilberti. Preskočil je zavedo s spretnostjo, za katero bi ga smel zavidati marsikateri pisatelj, ki se po cele strani ne zna izmotati iz ljubezenskega sirupa.

"Izenada se je pojavila madame Derongeva. Ali so ji dobri prijatelji prinesli na uho, kaj počenja njen monsieur, ali je pa hotela po dolgih mesecih ločitve spet videti svojega moža. Bila je majhna in je imela koščen obraz, zato je bila razlika med njo in lepo Gilberto precejšnja. Napravila je ravno nasprotno od tega, kar mora umna ženska storiti, kadar ji mož skoči čez plot. Besnela je, puhalila in se togotila; pri Derongevih takrat ni bilo prijetno, kričanje se je slišalo še na ulico. Nu, to bi končno bila njuna reč, da nista imela otroka, male Jeanne, sladkega, nedolžnega anglečka. In deklica je morala vse to poslušati. Deronge se je zapletel v mreže črne Gilberte; toda mene se to ne tiče. Alah je velik in ve, kaj dela. Toda z otrokom je bil Deronge zelo dober, ganljivo nežen, žena je pa dala svojo jezo okusiti tudi nedolžnemu otročičku.

To je trajalo kakih 8 dni, in tedaj sem bil prvič pri Deron-